

Technická směrnice

č. 02 - 2009

kteřou se stanovují požadavky a environmentální kritéria pro propůjčení ochranné známky

Oleje pro mazání řezných částí motorových pil

V České republice se ročně spotřebuje při práci se stromovými porosty více než 2 000 t olejů pro mazání řezných částí motorových pil. Při mazání dochází k rozptýlení mazacího oleje, což přináší riziko znečištění půdy, vody i ovzduší. Zákonem o lesích (zákon č. 289/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 238/1999 Sb., a zákon č. 67/2000 Sb.) a jeho paragrafem týkajícím se ochrany lesa, je stanovena povinnost používat výhradně biologicky odbouratelné oleje k mazání řetězů motorových pil a biologicky odbouratelné hydraulické kapaliny, které výrazně méně poškozují životní prostředí než oleje či kapaliny minerální. Při ochraně lesních porostů je vlastník lesa povinen dát přednost účinným technologiím šetřícím životní prostředí.

Požadavky a environmentální kritéria umožňují získat ekoznačku výrobkům s nižší zátěží pro životní prostředí během celého jejich životního cyklu a zátěží nižší, než je u srovnatelných výrobků na trhu běžné. Kritéria navíc posilují u spotřebitelů povědomí o ochraně životního prostředí.

1 Definice pojmů

Pro účely této technické směrnice:

- 1.1 Biologicky snadno rozložitelný olej je takový olej, který se biologicky dostatečně rychle rozkládá, a který sám o sobě ani produkty jeho rozkladu nejsou látky toxické pro faunu a flóru.
- 1.2 Biologická rozložitelnost oleje je úbytek oleje, vyjádřený v procentech, způsobený směsnou bakteriální kulturou po 21 dnech při 25°C ve srovnání s kontrolním pokusem inhibovaným HgCl₂. Měří se pomocí testu CEC L-33-A-93 Biodegradability of Two-Stroke Cycle Outboard Engine Oils in Water.
- 1.3 Přísada je složka, která je zastoupena méně než 5 % hm.
- 1.4 Imobilní komponenta (polymerní látka) je taková látka, jejíž rozpustnost ve vodě je menší než 1 mg.l⁻¹. Stanoveno testem dle směrnice OECD Test 105, Water Solubility.
- 1.5 Ekotoxicita je vlastnost látky, která, když je uvolněna, představuje okamžité nebo pozdní nebezpečí v důsledku zatížení životního prostředí biologickou akumulací nebo toxickými účinky na biotické systémy. Stanoví se jako:

- akutní toxicita LC_{50} (lethal concentration), která za podmínek pokusu udává procentuální úhyn přítomných organismů,
- účinná koncentrace EC_{50} (effective concentration), při které dochází ke změnám v chování organismů,
- inhibiční koncentrace IC_{50} (inhibition concentration), při které dochází k zamezení růstu organismů.

Letální koncentrace (LC) se stanovuje u ryb, zkoušky trvají nejméně 96 hodin. Stanovení EC, resp. IC se provádí na perloočkách, resp. na řasách po dobu 48, resp. 72 hodin. Index u zkratky značí procentuální zastoupení organismů se změněným chováním (smrt, odlišné reakce, zamezení růstu) z celkového množství pokusných organismů.

2 Vymezení kategorie

Tato směrnice se vztahuje na oleje pro mazání řezných částí motorových pil.

3 Základní požadavky

3.1 Olej pro mazání řezných částí motorových pil musí splňovat požadavky na bezpečný výrobek ve smyslu zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, v platném znění. Olej musí splňovat platné technické, bezpečnostní, zdravotní, hygienické a jiné předpisy, včetně předpisů, které se týkají ochrany životního prostředí a vztahují se na výrobek a jeho výrobu, zejména:

- zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

3.2 Olej musí při zkoušce průběhu opotřebení řezných částí motorových pil na speciálním měřicím stavu, nebo na čtyřkuličkovém přístroji podle ČSN 65 6254, dosáhnout stejného nebo lepšího výsledku než automobilový olej OA - M6A.

4 Specifické požadavky

4.1 Biologická rozložitelnost finálního výrobku musí dosáhnout během 21 dnů stupně rozkladu nejméně 90 (stanoveno testem CEC L-33-A-93).

4.2 Biologická rozložitelnost přísad musí být nejméně 70 %.

4.3 U polymerů, které nejsou biologicky rozložitelné, musí být prokázána jejich imobilita. Rozpustnost polymerních přísad ve vodě musí být menší než 1 mg.l^{-1}

4.4 Ekotoxicita:

Olej nesmí být toxický pro faunu a flóru. V testech akutní toxicity na vodních organizmech musí splňovat následující kritéria:

- test na rybách LC_{50} (96 hod.) musí být větší než 100 mg.l^{-1}
- test na perloočkách EC_{50} (48 hod.) musí být větší než 100 mg.l^{-1}
- test na řasách IC_{50} (72 hod.) musí být větší než 100 mg.l^{-1}

4.5 Obalové prostředky použité na spotřebitelské, skupinové a přepravní balení musí být vratné, recyklovatelné (z recyklovatelných materiálů) nebo při odstraňování bez rizik. Na obalech musí být uvedeny pokyny a informace o správném způsobu nakládání s použitým obalem v souladu se zákonem č. 477/2001 Sb., o obalech, ve znění pozdějších předpisů, (resp. dříve uváděné ČSN 770052-2 Obaly. Odpady z obalů. Část 2: Identifikační značení obalů pro následné využití odpadu z obalů (nové, přepracované vydání, březen 2002).

Nepřípustný je obal z PVC.

5 Ověřování

5.1 Splnění základních požadavků prokazuje výrobce nebo dovozce:

- písemným prohlášením o typu výrobku a jeho užitných vlastnostech, požadavek čl. 3.2 musí být prokázán platným protokolem vydaným nebo potvrzeným v ČR autorizovanou nebo akreditovanou osobou,
- písemným prohlášením o shodě výrobku s technickými předpisy a o dodržení stanoveného postupu posouzení shody podle § 13 zákona č. 22/1997 Sb., a v souladu s nařízením vlády č. 78/1999 Sb., kterým se mění nařízení vlády č.173/1997 Sb., kterým se stanoví vybrané výrobky k posuzování shody, ve znění nařízení vlády č.174/1998 Sb.,
- bezpečnostním listem ve smyslu zákona č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých dalších zákonů, v platném znění,
- čestným prohlášením, že s ním není vedeno správní řízení za porušování legislativních předpisů týkajících se životního prostředí a prohlášením o dodržování ekologických zásad při výrobě předmětného výrobku, resp. vyjádřením České inspekce životního prostředí v tomto smyslu.

5.2 Splnění specifických požadavků čl. 4.1 až 4.4 prokazuje výrobce nebo dovozce protokolem vydaným nebo potvrzeným v ČR autorizovanou nebo akreditovanou osobou. Splnění požadavků čl. 4.5 dokládá výrobce nebo dovozce prohlášením. Při ověření požadavků se výrobek testuje dle následujících metod:

5.2.1 Stanovení biologické rozložitelnosti jedním z následujících testů:

- testem Co-ordinating European Council: CEC L-33-A-93:1995 Biodegradability of Two-Stroke Cycle Outboard Engine Oils in Water

resp. metodami, uvedenými ve vyhlášce Ministerstva životního prostředí č. 222/2004 Sb., kterou se u chemických látek a chemických přípravků stanoví základní metody pro zkoušení fyzikálně-chemických vlastností, výbušných vlastností a vlastností nebezpečných pro životní prostředí

- zkouškou úbytku rozpuštěného organického uhlíku (DOC)
- modifikovanou vyhledávací zkouškou OECD (úbytek DOC)
- zkouškou vývinu oxidu uhličitého (modifikovaná Sturmova zkouška)
- manometrickou respirometrickou zkouškou
- zkouškou v uzavřených lahvičkách
- zkouškou MITI (OECD)

případně testy OECD Guidelines for Testing of Chemicals: Test 301 A – F

5.2.2 Stanovení rozpustnosti polymerních přísad podle OECD Guidelines for Testing of Chemicals: Test 105 - Water Solubility, 1995.

5.2.3 Stanovení ekotoxicity

metodami, uvedenými ve vyhlášce Ministerstva životního prostředí č. 222/2004 Sb., resp.:

- ČSN EN ISO 8692: Jakost vod - Zkouška inhibice růstu sladkovodních zelených řas (EN ISO 8692:2004) (75 7740). Tato metoda je použitelná pro látky, které jsou snadno rozpustné

ve vodě. S uzpůsobeními této metody, popsány v ISO 14442 a ISO 5667-16, mohou být zkoušeny inhibiční účinky málo rozpustných organických látek (např. oleje).

- ČSN EN ISO 6341: Jakost vod – Zkouška inhibice pohyblivosti *Daphnia magna Straus* (Cladocera, Crustacea) – Zkouška akutní toxicity (75 7751).
- ČSN EN ISO 7346 -2: Jakost vod – Zkouška akutní letální toxicity látek pro sladkovodní ryby [(*Brachydanio rerio* Hamilton-Buchanan (Teleostei, Cyprinidae))] - Část 2: Obnovovací metoda (EN ISO 7346-2:1997, ISO 7346-2:1996) (75 7761),

nebo metodami OECD Guidelines for Testing of Chemicals:

- test 201: Alga, Growth Inhibition Test (1984)
- test 202: Daphnia sp. Acute Immobilisation Test (2004)
- test 203: Fish, Acute Toxicity Test (1992)

5.3 Při posuzování žádosti a kontrole dodržování požadavků a kritérií u žadatele o ekoznačku, výrobce, bude vzato v úvahu zavedení uznaných environmentálních manažerských systémů, jako je certifikace podle ČSN EN ISO 14001 nebo registrace Programu EMAS podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 761/2001.

Rovněž bude vzato v úvahu zda má žadatel o ekoznačku, výrobce, systém řízení kvality certifikovaný podle normy ČSN EN ISO 9001.

6 Organizační záležitosti

Organizační záležitosti k podání přihlášky k výběrovému řízení pro propůjčení ekoznačky, ochranné známky „Ekologicky šetrný výrobek“, zajišťuje CENIA, česká informační agentura životního prostředí, pracoviště Agentura pro ekologicky šetrné výrobky, Litevská 8/1174, 100 05 Praha 10.

7 Platnost

Tato technická směrnice nabývá účinnosti dnem podpisu a má platnost do 31.12.2011.

V Praze dne 30.12.2008

Martin Bursík
místopředseda vlády
a ministr životního prostředí